

Agder: Bestandssituasjonen og overvåkning av sjørørret i Skagerrak

Agder; forsurningsfylkene i Norge

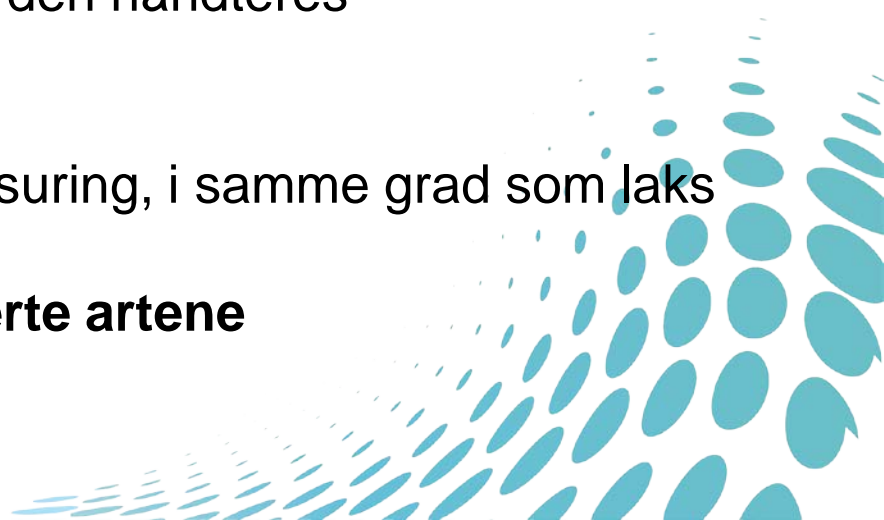
Forsuring var regionens trussel nr.1

Kalking ble igangsatt for laks og innlandsfisk (1990-tallet)
Forsuring er fortsatt en trussel, men den håndteres

Laks var prioritert art nr.1

Sjørørreten led ikke som følge av forsuring, i samme grad som laks

Fra i dag er sjørørret (og ål) de prioriterte artene

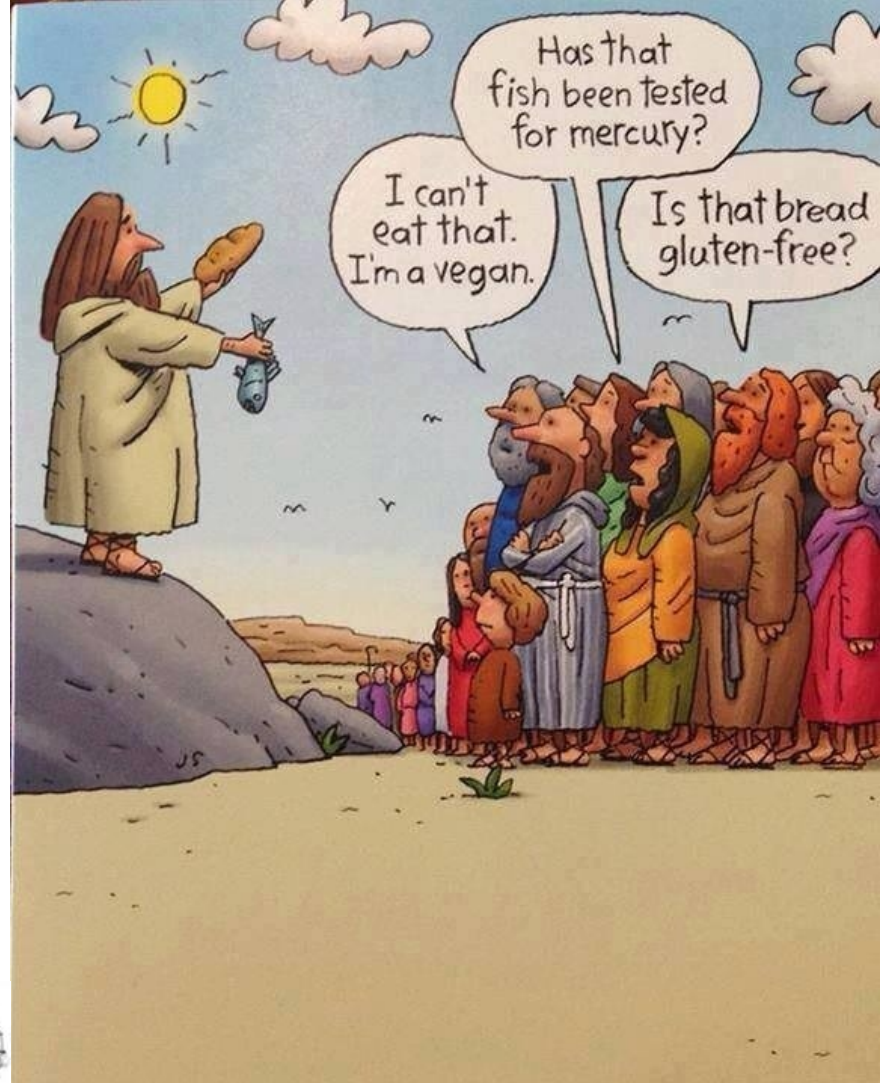

Hvorfor sjørret?

- Den betyr noe for mange
- Fisk påvirkes av vedtak fattet hos:
  - Kommuner
  - Fylkeskommune
  - Fylkesmannen
  - Miljødir.
  - KLD
  - NVE
  - OED
  - Fiskeridir.
  - Mattilsynet
  - ++

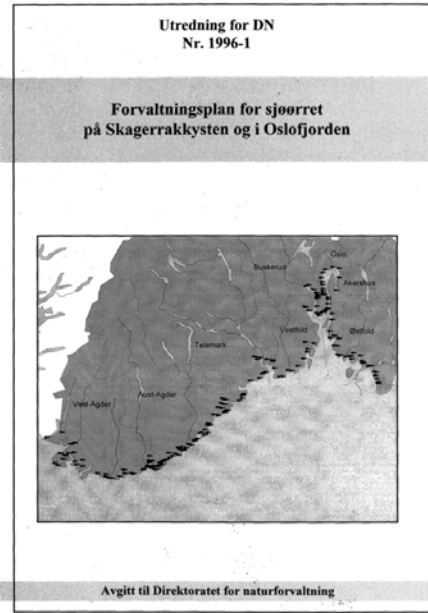
**Alle må
dra i takt**

Når så mange mener noe om sjørret, må den være viktig

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

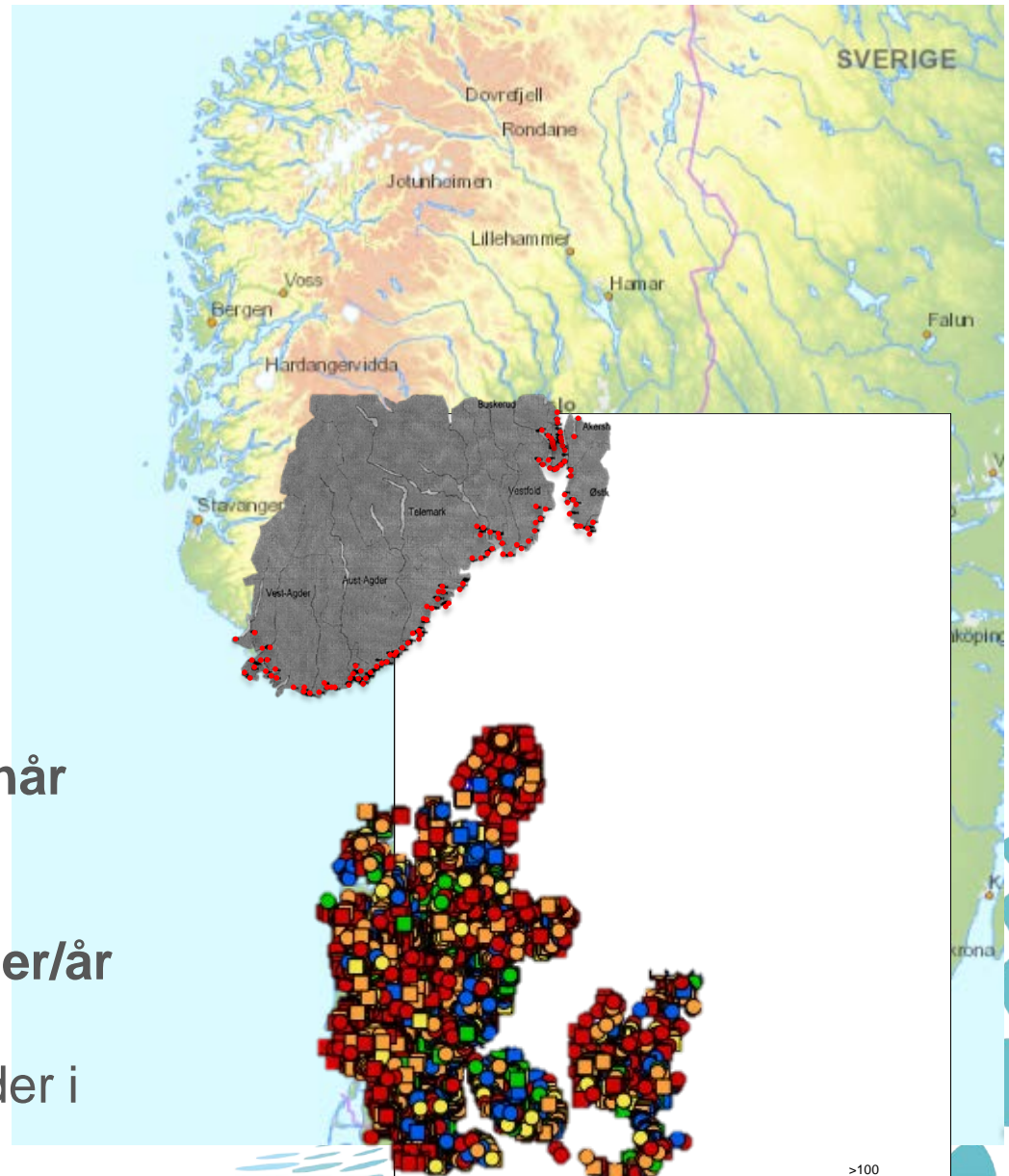

193 bekker fra Lindesnes til Svenskegrensa i 1995

Slutta å telle punkter i Sverige når antall passerte 300

DTU Aqua undersøker 500 steder/år
Ørredkortet viser bestanden af ørredyngel fra gydning **4.893** steder i vandløb

Status pr 2014

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

<http://aafk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=072dc20d35064cd8a236a1ff618b3edf>

Hvor er fisken? Skal fisken forvaltes må vi vite hvor den bor

I 1995: 193 bekker

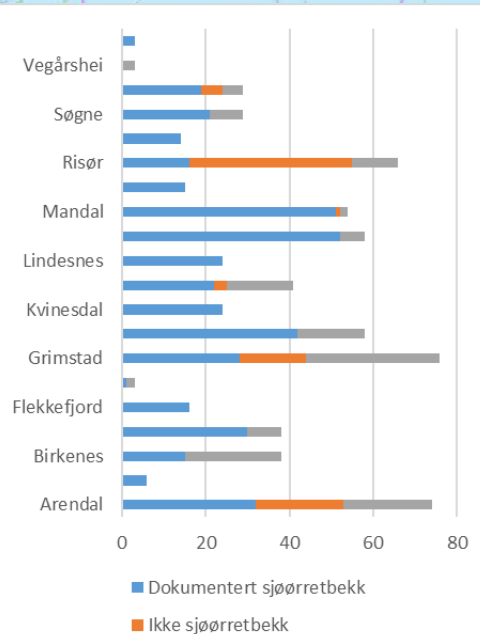
I 2017:

431 (459) dokumenterte,

153 (160) ukjent status

85 (86) ikke sjørrretbekk

Mange små mangler i Vest-Agder

Kart fra Ø.Kristense, FK-AA

Nå vet vi hvor de bor Men hvor mange produseres, og hva er skjebnen til denne fisken?

- I små bekker har vi mye prematur utvandring til brakkvann. Overlevelse til disse?
- Fra el-fiske vet vi at noen bekker har mye fisk, andre lite fisk
  - Men hvorfor variasjon?
  - Og hvilken variasjon er naturlig og hva er menneskeskapt?

Dagens overvåking

- **Produksjon i bekkene:**
  - Noe el-fiske, men mangelfull og ikke systematisk. Ingen mulighet for å fange opp utviklingstrender.
  - Ingen mulighet for å påvise overbeskatning
  - Ingen mulighet for å påvise redusert økologisk tilstand (vannforskriften)
- **Storelva:** Utvandring og innvandring av laks, sjørørret siden 2005
  - Med PIT siden 2010 **T.Haradstad**
  - Noen kystvassdrag med PIT **E.M.Olsen**
  - Tvedestrandsprosjektet
- **Sjøfangst**
  - Ingen fangstrapportering utover fangst i kilenot
  - Stangfiske hele året min. >100 m fra munning når elvefangst er stengt
Minstemål 35 cm. Ikke rapportering
- **Vi har verdens beste langtidsserie på kystarter: HI-strandnotserien**

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Hva produseres?

Når vi ikke har fasiten, bruker vi andres svar (trout habitat score; THS)

Table 8. Suggested habitat scores for the six common field descriptors of habitat quality.

	-----Habitat score-----		
	0	1	2
Wetted width of stream (m)	>10	6-10	<6
Slope (%) of section	<0.2 & >8	0.2-0.5 & 3-8	>0.5-3
Water velocity class	Slow/still	Fast	Moderate
Average/dominating depth (m)	>0.5	0.3-0.5	<0.3
Dominating substratum	Fine	Large stones, boulders or sand	Gravel-Stone
Shade (%)	<10%	10-20	>20

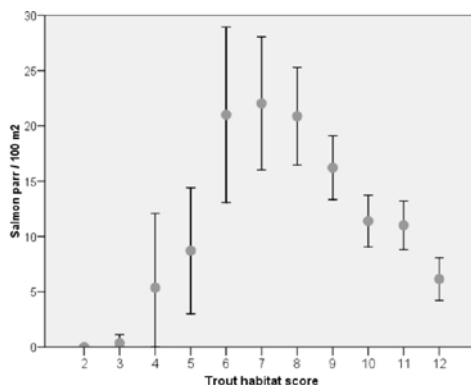
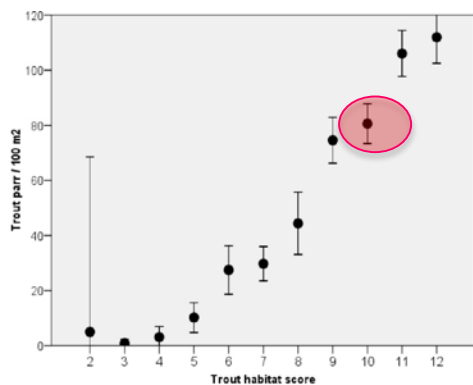
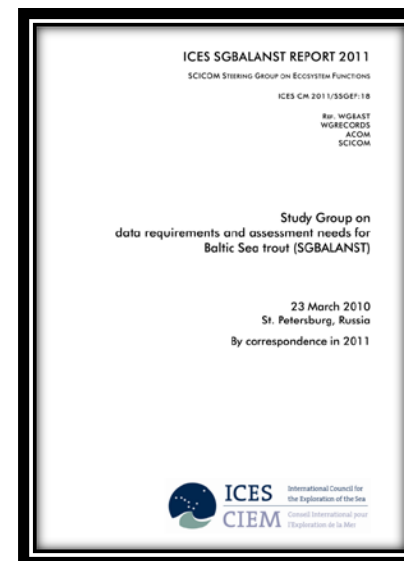

Figure 9. Average abundance of trout parr (±95% confidence interval) for each trout macrohabitat score class (n=3213 fishing occasions from southern Sweden).

Figure 10. Average abundance of salmon parr (±95% confidence interval) for each trout macro-habitat score class (n=3213 fishing occasions from southern Sweden).

Virker denne hos oss?
Behov for validering

De fleste av våre bekker i kategori 10

Regneøvelse:

Noen antagelser: Kategori 10 bekk = 80 parr/100m²

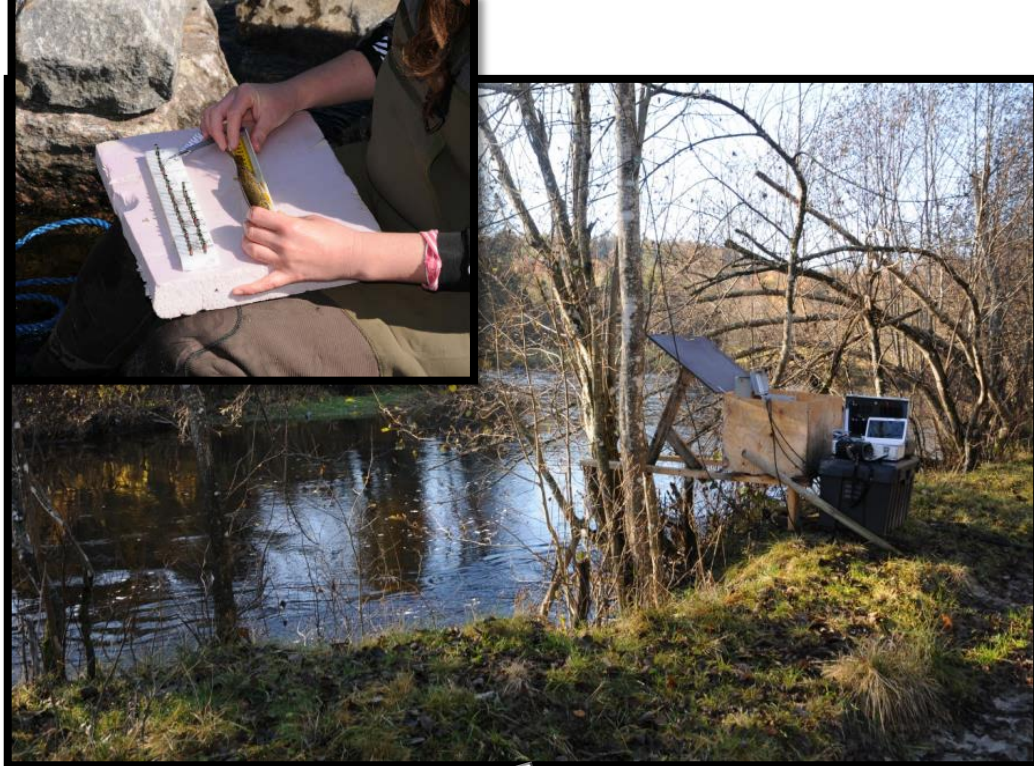
- **Mikrobekk (grøftene)**
  - 300 m lang, 0,5 m bred = 150 m²; =120 parr
  - >400 mikrobekker: kan teoretisk lage 48.000 sjørret parr
- **Bekk (kystbekker + sidebekker)**
  - 500 m lang, 1,5 m bred = 750 m²; =600 parr
  - >200 bekker: kan teoretisk lage 120.000 sjørret parr
- **Mikrobekker står for 30% av produksjonen**
  - Mikrobekker er viktig, og lett å miste/ødelegge
- **15-35 % retur fra sjøopphold**
  - **25.000 til 60.000 sjørreter i Agder**

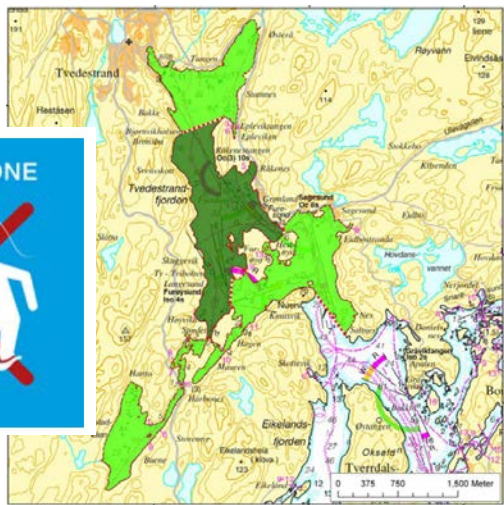
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Overvåking

- PIT-merking gir oss data på sjøoverlevelse (Storelva, Nidelva og etter hvert i noen mikrobekker)
- Rekartlegging av viktige bekker
  - T.Haraldstad

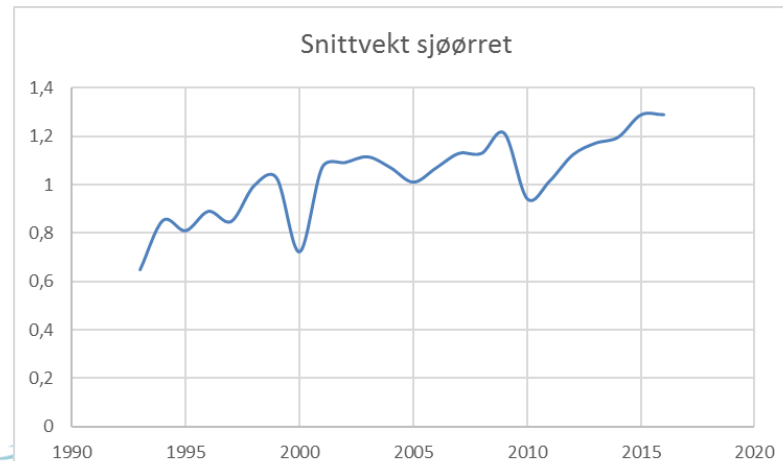
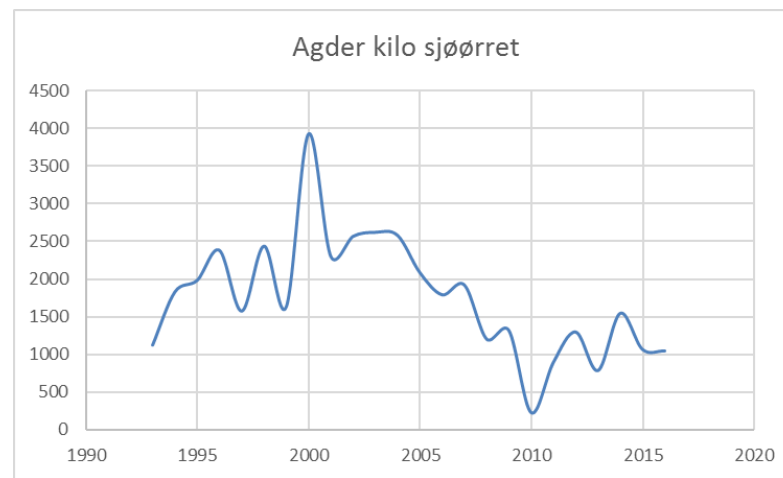
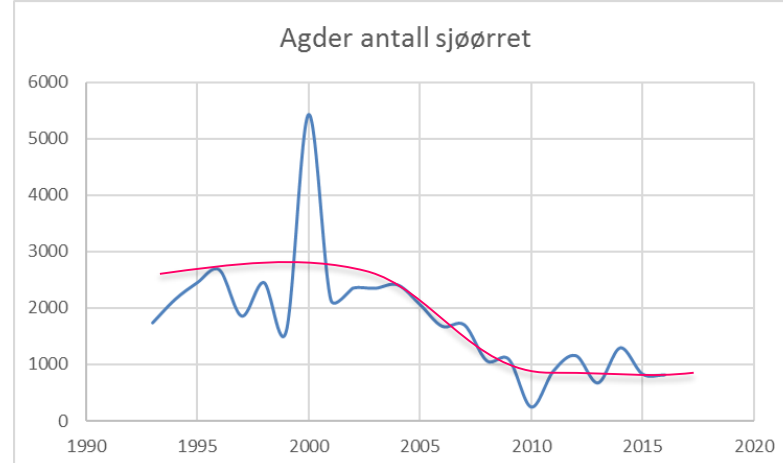
- Men hvor er fisken?
  - E.M.Olsen

De store elvene overvåkes. Fangst registreres

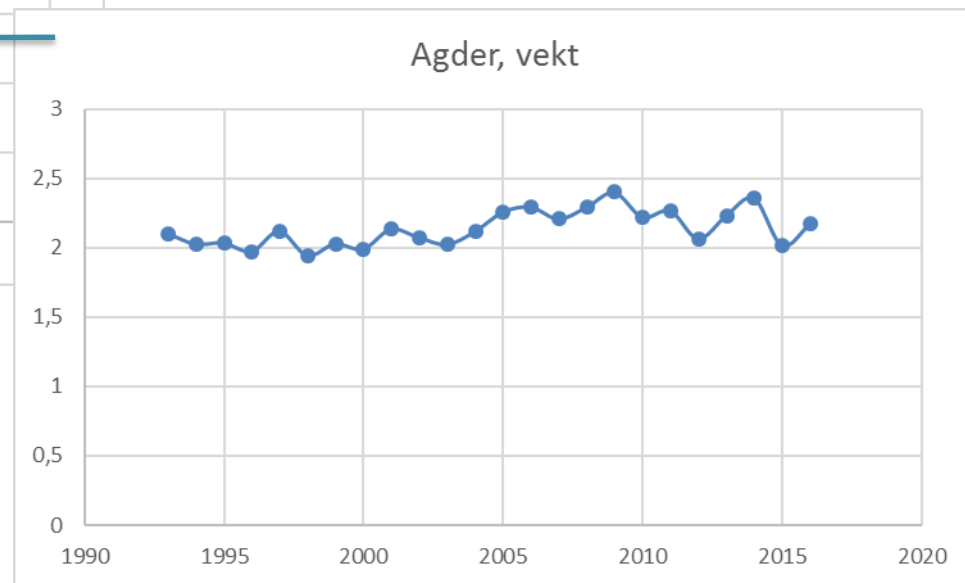
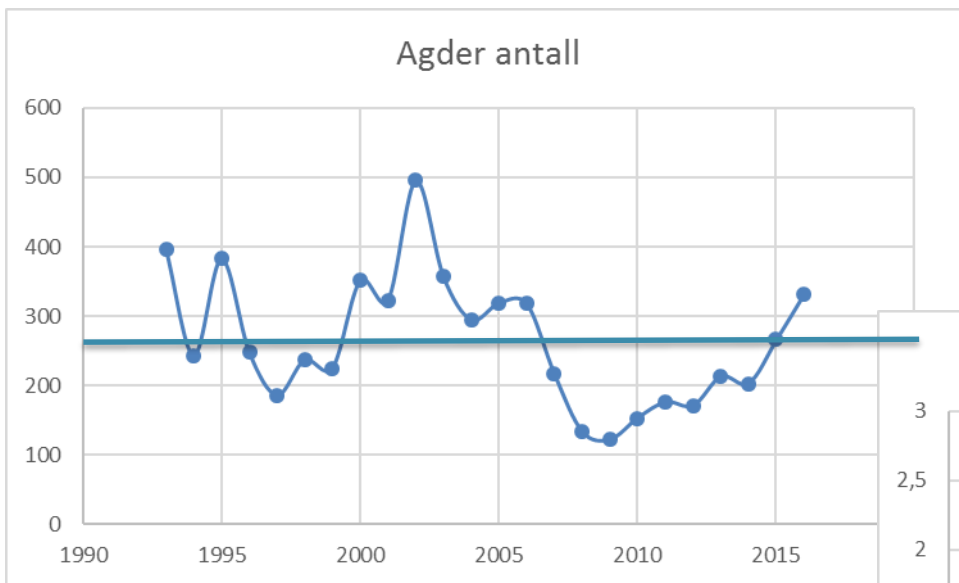
- Dannevig 1930
  - Sjørrethabitat i store elver
    - Langs breddene
    - I sidebekker
- Forsuringsfasen:
  - Mindre laks, = mer habitat til sjørret
- Kalkingsfasen
  - Mer laks, mindre habitat til sjørret
  - Sidebekker er fortsatt sure

Kilenot: Sjøfangst sjørørret Agder Fangst på ca 0,6 tonn

DN 1996: Sjøfangstene av sjørørret er minst i størrelsesorden 30-60 tonn i regionen, mens den offentlige statistikk bare viser 900 kg.

Fangst henger ikke på greip i forhold til produksjon

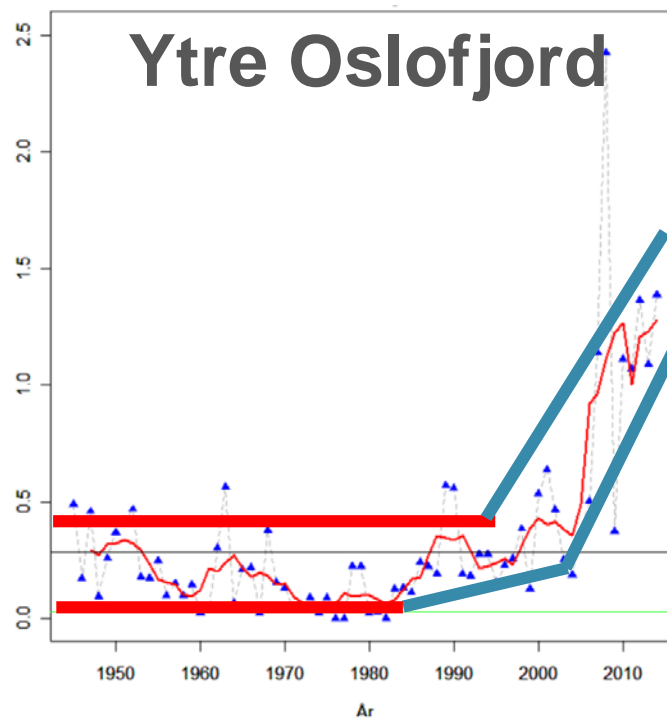
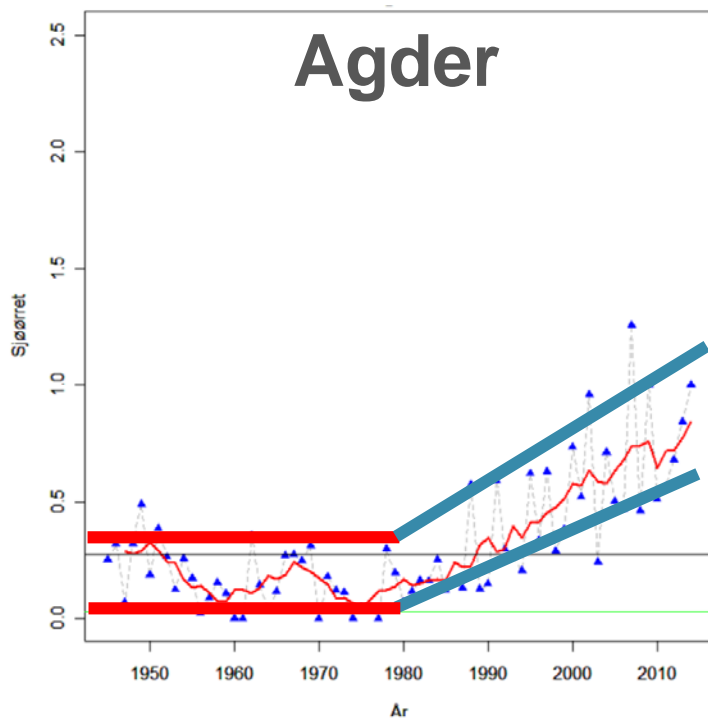
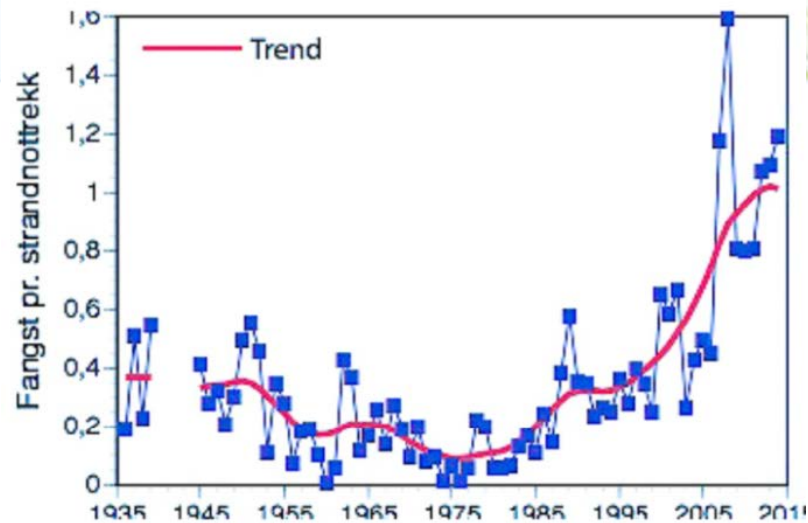
- Hvis vi produserer 25 tusen sjøørret (lavt estimat)
- Hvis det fanges 2500 sjøørret i kilenot + elv
- Er rapportert fangst på 10%

- Det trur vi ikke på
  - Sportsfisefangst i sjø rapporteres ikke
  - De fisker på blanda bestander, hva betyr det?

- **Det er godt å ikke ha svar på alt**

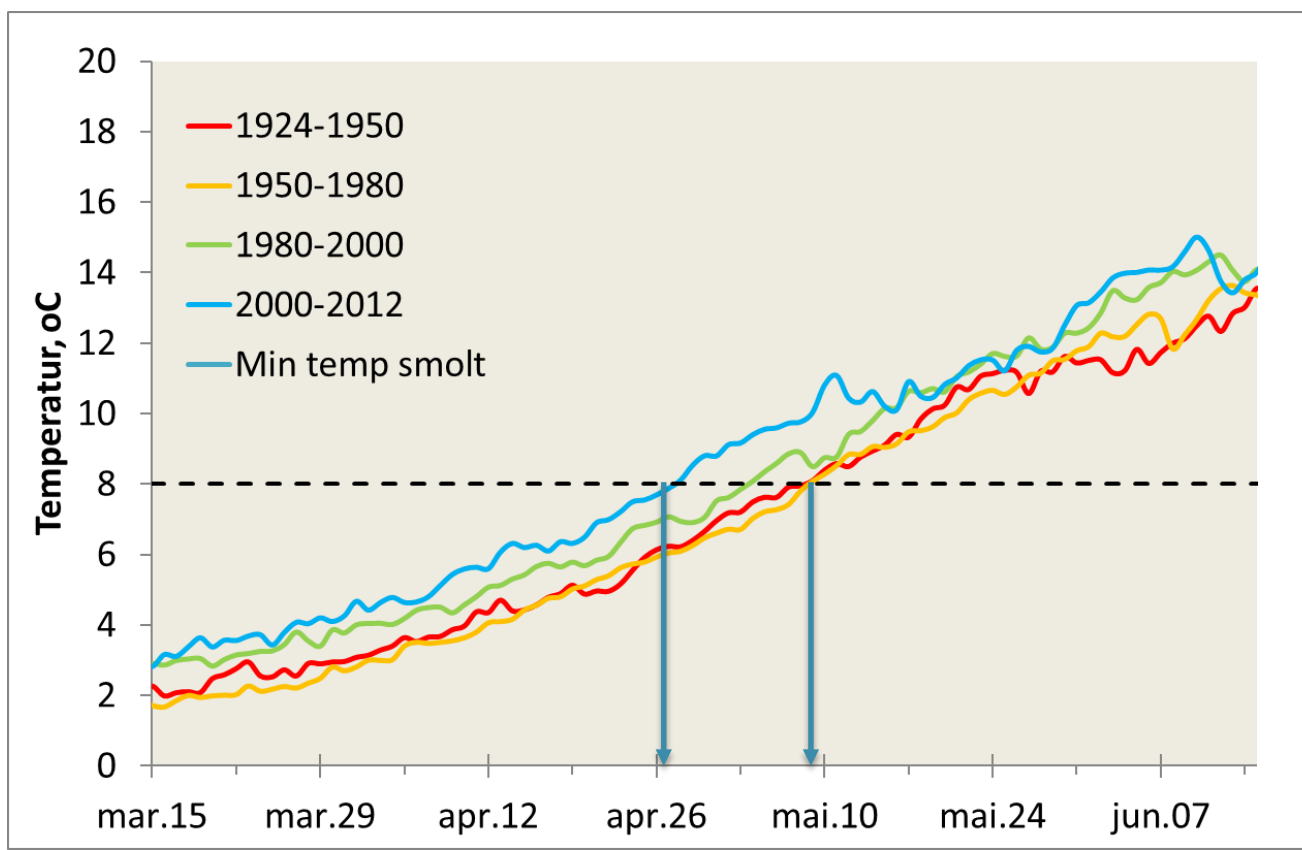
Nasjonal overvåking, Strandnotserien

Skyldes økingen i strandnotfangst lite torsk?

- Eller har endring i sjøtemperatur en betydning?
- Eller lages det mer sjørørret nå enn før?

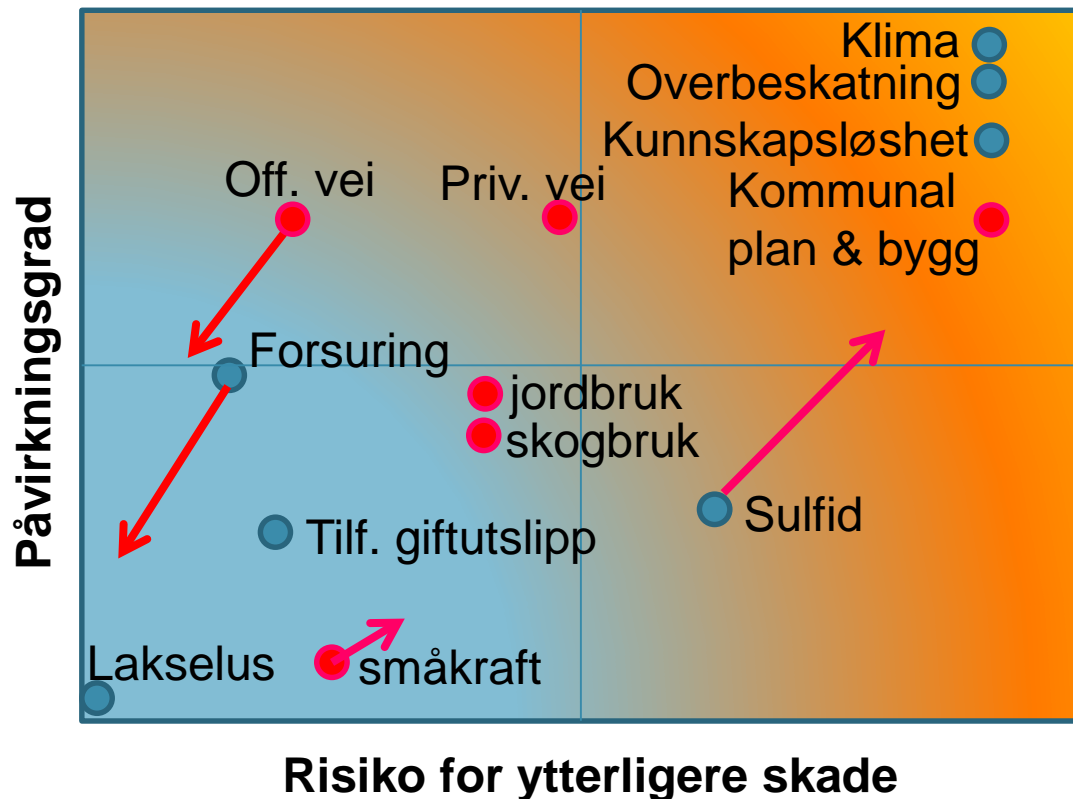

Overvåking er mer enn å telle fisk Hva påvirker bestand?

- Meget privat påvirkningsanalyse

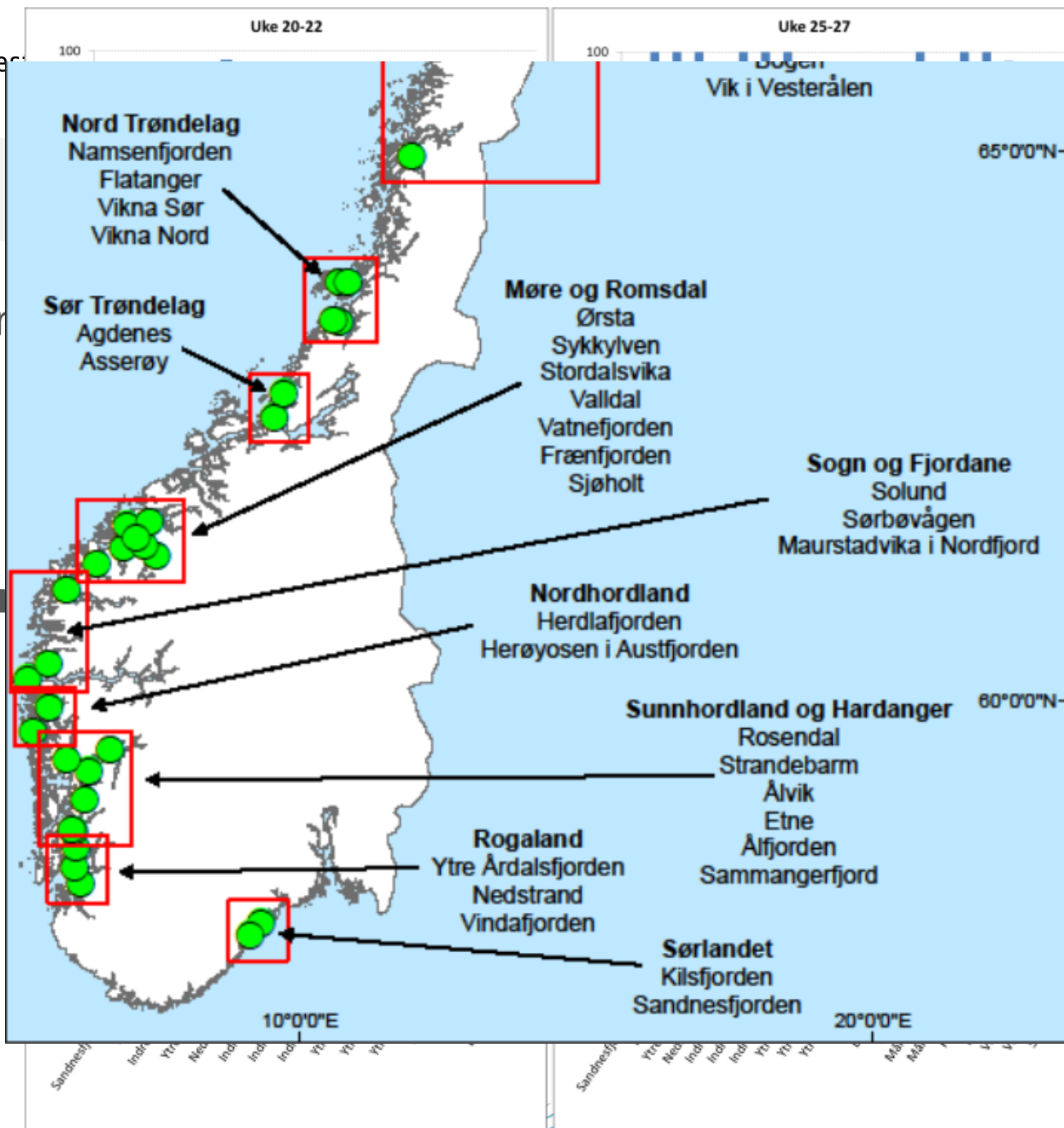
- Habitat tap
- Produksjon

Kunnskapsløshet
Kommunal økonomi:
tiltak koster
Konflikt med næringsinteresser:
bygg og industri gir
kommunale kroner
Veianlegg

Lakselus

- Vi har lite lus om våren
- Vi har litt lus om sommeren
- **Lakselusa er ikke vår utfordring**
- Vi har en referansetilstand
- Vi har likevel fisk som returnerer til elv tidlig

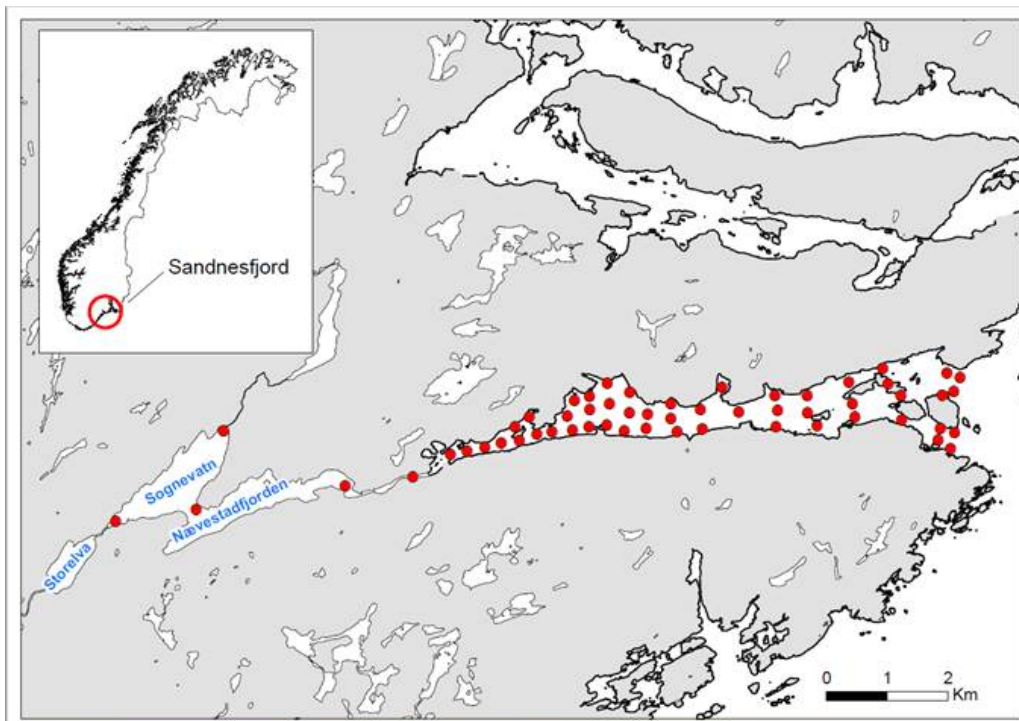
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Luseforskning i Agder av Havforskningsinstituttet (Rune Nilsen m.fl.)

- På vestlandet kan man undersøke atferd til sjørørret gitt avlusingsmiddel, men som må vandrer i et luseinfisert miljø
- I Agder kan man studere atferd til luseinfisert sjørørret, i et miljø uten lusepress
  - Infeksjonen kan kontrolleres

**Og infisert fisk foretrakk
Det kommer senere**

- Forsøket skal repeteres i år

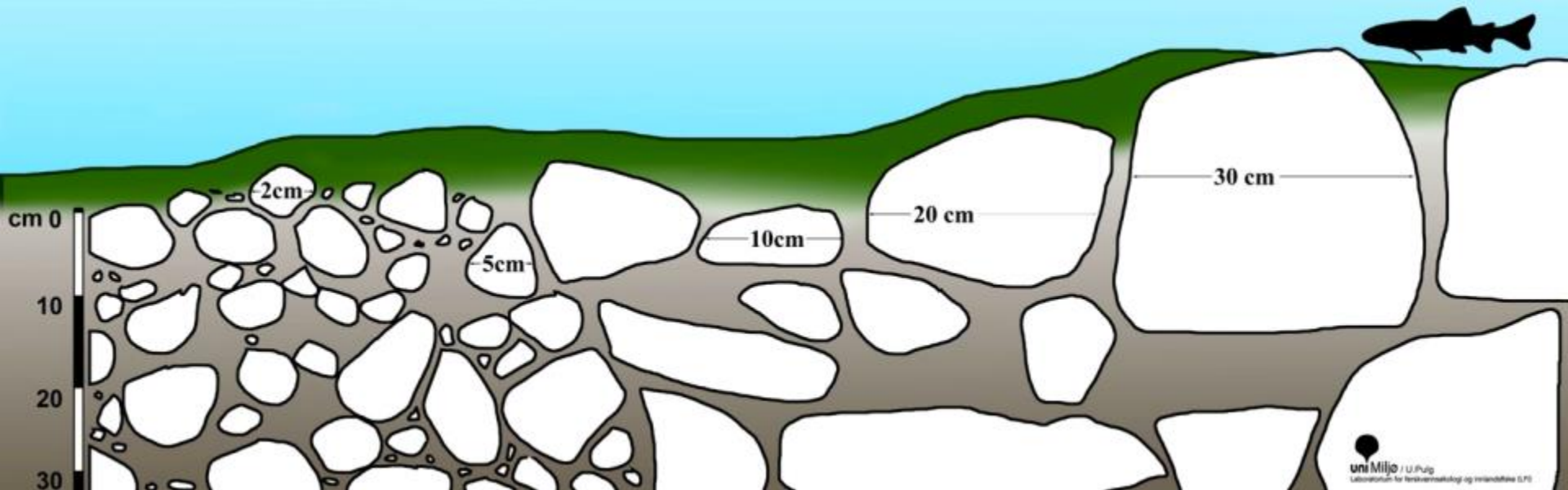

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Sedimentarmering i bekker uten gyting (slides stjålet fra Bjørn Barlaup; UniMiljø)

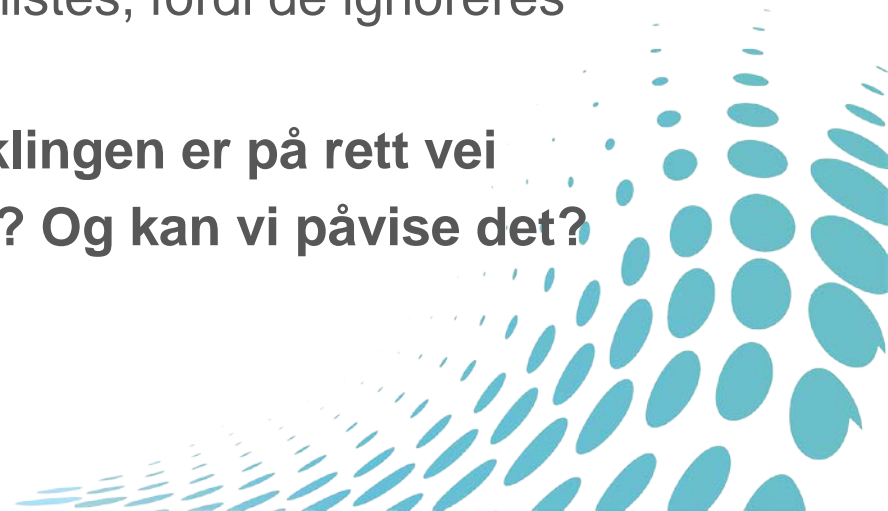
Finsediment og groing av alger og mose

Konklusjon

- **Vi mener at den generelle utviklingen er positiv**
  - Sjøfangsten på Facebook omtales positivt og øker
  - Mindre produksjon i store elver pga mer laks;
    - Sjørørret presses ut av hovedelva og inn i
    - Sidebekkene som fortsatt er sure
    - Er gytesubstrat i sidebekker armert
- **Kystvassdragene og mikrobekkene har vært, og er «gode»**
  - Men flere trenger større tiltak (kulverter)
  - Flere mikrobekker står i fare for å mistes, fordi de ignoreres
- **Strandnotserien viser likevel at utviklingen er på rett vei**
  - Men kan overfiske bli et problem? Og kan vi påvise det?
  - Fiske på blanda bestander

Savner en nasjonal innsats på overvåking i små, og mellom store vassdrag

- Fisken trenger det
- Fiskerne trenger det
- Vannforskriften trenger det
- Jeg trenger det
  - Press på de som ikke er snille

.....men har vi alltid rett fokus?

